

MILLIY MENTALITETGA MOSLASHISHDA YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING PEDAGOGIK RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Hudayberdiyeva Mohira Osimjanovna

Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14032910>

Annotatsiya: Yuqori sinf o'quvchilarini milliy mentalitetga moslashtirish madaniy o'ziga xoslik va ijtimoiy mas'uliyat hissini tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada o'quvchilarning milliy mentalitetni tushunish va uyg'unligini oshirishga qaratilgan pedagogik rivojlanish metodologiyasi muhokama qilinadi. Qadriyatlarga asoslangan ta'lim, madaniy jihatdan sezgir o'qitish, ijtimoiy-emotsional ta'lim va jamiyatga asoslangan loyihalar kabi yondashuvlarni o'rganib, tadqiqot milliy g'ururni va ijtimoiy moslashuvchanlikni rivojlantirishning samarali usullarini aniqlaydi.

Kalit so'zlar: pedagogik rivojlanish, milliy mentalitet, yuqori sinf o'quvchilari, madaniy o'ziga xoslik, qadriyatlarga asoslangan ta'lim.

Kirish. Globallashib borayotgan dunyoda milliy o'zlikni anglash va madaniy qadriyatlarni tarbiyalashda ta'limning o'rni juda muhim. Voyaga etish arafasida turgan yuqori sinf o'quvchilarida milliy mentalitetga moslashishga yordam beruvchi pedagogik usullar o'z merosi bilan faxrlanish, madaniy me'yorlarni anglash, jamiyatda birdamlik uchun mas'uliyatni shakllantirishga yordam beradi.[1] Ushbu maqolada o'qituvchilar uchun o'quvchilarni o'z milliy madaniyatini qadrlashga va integratsiyalashishga undaydigan dasturlarni ishlab chiqish, shu bilan birga turli xil ijtimoiy kontekstlarga moslashish qobiliyatini rivojlantirish bo'yicha uslubiy asos ko'rsatilgan. Ushbu maqolada muhokama qilingan pedagogik metodologiyalar yuqori sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar, madaniy an'analar va ijtimoiy me'yorlarni tushunish va hurmat qilishga yordam berish orqali ularni jamiyatdagi faollikka tayyorlashga qaratilgan. Bunday yondashuv o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga hissa qo'shadi, ularning jamiyatga ijobiy hissa qo'shishi mumkin bo'lgan madaniyatli shaxs bo'lib yetishishlariga yordam beradi. Milliy mentalitetga moslashishga qaratilgan pedagogik usullar o'quvchilarning shaxsiy o'ziga xosligi va ijtimoiy xulq-atvori uchun asos bo'lib xizmat qiladigan madaniy qadriyatlarni o'zlashtirishga yordam beradi. Samarali metodologiya madaniy ta'limni ijtimoiy-emotsional rivojlanish bilan birlashtirib, o'quvchilarni o'zlarining madaniy merosi haqidagi bilimlar va turli muhitlarda harakat qilish uchun zarur bo'lgan ijtimoiy ko'nikmalar bilan jihozlaydi.[2]

Milliy moslashuv uchun pedagogik rivojlanishga uslubiy yondashuvlar

Yuqori sinf o'quvchilarining milliy mentalitetga moslashishini osonlashtirish uchun o'qituvchilar turli xil pedagogik usullardan foydalanishlari mumkin, ularning har biri o'quvchilarning madaniy va ijtimoiy o'sishiga o'ziga xos hissa qo'shadi. Asosiy metodologiyalar qadriyatlarga asoslangan ta'lim, madaniy jihatdan sezgir ta'lim, ijtimoiy-emotsional ta'lim va tajribaviy, jamoaga asoslangan ta'limni o'z ichiga oladi. Qadriyatlarga asoslangan ta'lim – axloqiy va axloqiy qadriyatlarni ta'lim dasturiga kirituvchi, milliy mentalitetda markaziy o'rinni egallagan madaniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtiruvchi yondashuv. Milliy o'zlikni aks ettiruvchi hurmat, halollik, mas'uliyat va hamdardlik kabi qadriyatlarni o'rgatish. Bu talabalarni sinf ichida va tashqarisida o'zaro munosabatlarida

ushbu qadriyatlarni qo'llab-quvvatlashga undaydi. O'quvchilar qaror qabul qilishda madaniy qadriyatlarni qo'llashni o'rganadilar, bu qadriyatlarning ijtimoiy kontekstdagi ahamiyatini tushunishlariga yordam beradilar. O'quvchilarni madaniy qadriyatlarning o'z hayotidagi roli haqida fikr yuritishga undaydigan tadbirlar ularning milliy merosi va o'ziga xosligi bilan mustahkam aloqani kuchaytiradi. Qadriyatlarga asoslangan ta'lim orqali yuqori sinf o'quvchilari milliy mentalitetga moslashishni qo'llab-quvvatlaydigan axloqiy asoslarni rivojlantiradilar, ularga jamiyatdagi shaxsiy mas'uliyat va madaniy hurmatning rolini tushunishga yordam beradi.

Madaniy jihatdan sezgir o'qitish (CRT) o'quvchilarning madaniy kelib chiqishini tan oladi va qadrlaydi, bu ta'limning dolzarb va mazmunli bo'lishini ta'minlaydi.[3] Milliy mentalitetni rivojlantirish metodologiyasi sifatida CRT quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Madaniy ahamiyatga ega bo'lgan tarkibni o'z ichiga olish: Milliy tarix, adabiyot va san'atni o'z ichiga olgan darslar o'quvchilarga madaniy merosi bilan mustahkam aloqa o'rnatishga yordam beradi.

Madaniy tafovutlar bo'yicha ochiq muloqotni rag'batlantirish: umumiy milliy o'ziga xoslik kontekstida madaniy xilma-xillikni muhokama qilish orqali talabalar birdamlikni va xilma-xillikni qadrlashni o'rganadilar, turli xil ijtimoiy sharoitlarga moslashish qobiliyatini oshiradilar.

Inklyuziv sinf muhitini yaratish: Madaniy jihatdan sezgir o'qitish inklyuzivlikni targ'ib qiladi, bu esa turli millatdagi o'quvchilarga o'zini ko'rish va eshitish imkonini beradi va umumiy milliy tegishlilik tuyg'usiga hissa qo'shadi. Jamiyatni jalb qilish orqali talabalar milliy qadriyatlarni amalda his qilish imkoniyatiga ega bo'lib, o'zlarining madaniy o'ziga xosligi va jamiyat oldidagi mas'uliyati bilan mustahkam aloqani kuchaytiradilar.

Samarali pedagogik amaliyot uchun tavsiyalar. Yuqori sinf o'quvchilarida milliy moslashuvni samarali rivojlantirish uchun o'qituvchilar quyidagi tavsiyalarni hisobga olishlari kerak. O'quvchilarga ko'p madaniyatli doirada milliy o'ziga xoslik haqida keng tushuncha berish umumiy va noyob madaniy elementlarni qadrlashni kuchaytirishi mumkin. Madaniy e'tiqodlar va ularning milliy mentalitetni shakllantirishdagi rolini o'rganuvchi ochiq sinf suhbatlari o'quvchilarning madaniy o'ziga xosligi haqidagi tushunchalarini chuqurlashtirishi mumkin. Oilalarni milliy an'analar bilan bog'liq ta'lim faoliyatiga jalb qilish o'quvchilarning o'z merosi bilan aloqasini mustahkamlashga yordam beradi.[4] Raqamli vositalar o'quvchilarni madaniy manbalar, tarixiy arxivlar va virtual madaniy tadbirlar bilan bog'lab, milliy o'ziga xoslikni o'rganishning ajoyib usullarini taklif qiladi.

Xulosa. Yuqori sinf o'quvchilarini milliy mentalitetga moslashtirish ta'limni rivojlantirishning muhim jihati bo'lib, ularning madaniy o'ziga xosligini, ijtimoiy qadriyatlarini va jamiyatda ishtirok etishga tayyorligini shakllantiradi. Qadriyatlarga asoslangan ta'lim, madaniy jihatdan sezgir o'qitish, ijtimoiy-emotsional o'rganish va jamoatchilik bilan hamkorlik qilish orqali o'qituvchilar ijtimoiy moslashuvni rivojlantirish bilan birga madaniy merosni hurmat qiladigan muvozanatli milliy o'ziga xoslikni rivojlantirishda yordam berishi mumkin. Tarkibiy pedagogik metodologiyani amalga oshirish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga milliy qadriyatlarni o'zlashtirishga yordam beradi, ularning madaniy meros va jamiyat bilan aloqasini kuchaytiradi. Bunday rivojlanish nafaqat o'quvchilarni faol fuqarolikka tayyorlaydi, balki birlashgan, madaniy jihatdan xabardor jamiyatga hissa qo'shadi.

References:

1. Farxodovna D. S. BOLA SHAXSIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY MENTALITETNING O'RNI //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2023. – T. 3. – №. 2. – C. 31-35.
2. Rasulova, Sh. "MILLIY MENTALITETDA MA'NAVIY MADANIYATNING NAMOYON BO'LISHI." Science Promotion (2024): 53-56.
3. Norov I., Yo'ldoshev J., Yo'ldoshev S. ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA DARS TASHKIL QILISH //INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY. – 2023. – T. 1. – №. 4. – C. 40-47.
4. Yuldasheva G., Yo'ldosheva M. Yangi innovatsion texnologiyalarning pedagogik jarayondagi roli //Talqin va tadqiqotlar. – 2023. – T. 1. – №. 6.

INNOVATIVE
ACADEMY